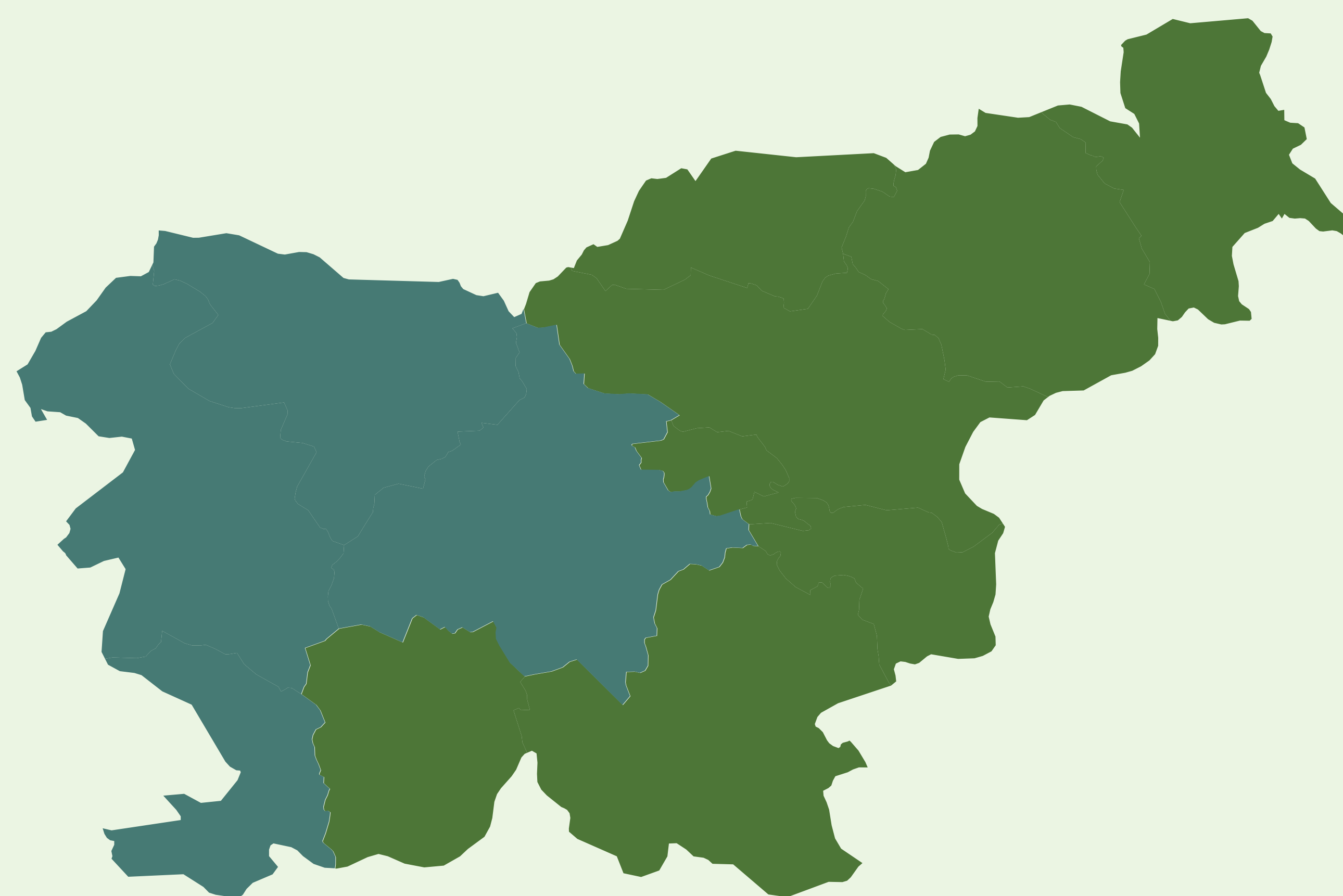

EVROPSKA SREDSTVA SO NALOŽBA V TVOJO PRIHODNOST

#RazvijamoSlovenijo

EKOKVIZ ZA SREDNJE ŠOLE 2021/2022

TEKMOVALKAM IN TEKMOVALCEM NA POT

Spoštovane dijakinje, spoštovani dijaki,

stopate na pot odraslosti in kmalu si boste svojo prihodnost krojili sami. Ne zgolj svojo. Od vaših ravnanj bo odvisna prihodnost naše države Slovenije. Bolj kot bodo ta dejanja podkrepljena z znanjem in izkušnjami, boljše bodo odločitve. Zato me zelo veseli, da ste se odločili pridobiti nova znanja glede evropskih sredstev, ki jih Slovenija že vrsto let namenja

številnim področjem s ciljem zagotavljanja enakih izhodiščnih možnosti za vse prebivalce, ne glede na to, v katerem delu naše države živijo.

Evropska sredstva, četudi nepovratna, prihajajo na mnogo načinov od ljudi, tudi preko različnih davkov, zato jih je treba ljudem na različne načine tudi vrniti.

Dobre zgodbe, spisane z evropskimi sredstvi, srečujete na vsakem koraku in vsak trenutek dneva: ko iz domače pipe priteče pitna voda, ko greste v vašo šolo po novi cesti, ob kateri je urejena razsvetljava, ko uporabljate javni prevoz, ali ko se po zaključenem pouku s kolesom odpeljete do bližnjega kraja po novi kolesarski stezi. Z evropskimi sredstvi se srečujete, ko obiščete stare starše v domu starejših občanov, ko se odpravite na sprehod ob urejeni slovenski obali ali navijate za naše letalce v Planici. Z evropskimi sredstvi se boste srečali pri štipendiranju, ob podpori prvi zaposlitvi ali nadaljevanju študija. Na stotine, na tisoče jih je. Dobrih in uspešnih zgodb, ki so jih pomagala pisati evropska sredstva. Evropska sredstva nas torej povezujejo na vsakem koraku. Naša in kmalu tudi vaša naloga pa je, da jih investiramo preudarno in gospodarno v dobro vseh državljanek in državljanov.

Želim vam, da si nabereite obilo novih znanj in veliko sreče na tekmovanju.

Zvone Černač
Minister

REPUBLIKA SLOVENIJA
SLUŽBA VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE ZA RAZVOJ
IN EVROPSKO KOHEZIJSKO POLITIKO

EVROPSKA SREDSTVA SO NALOŽBA V TVOJO PRIHODNOST

KAZALO

Evropska sredstva so finančna sredstva Evropske unije	4
Upravljanje sredstev	5
Povračila evropskih sredstev v državni proračun	7
Kdo lahko dobi evropska sredstva?	8
Evropska sredstva za mlade	12
Vrste financiranja	18
Od kod prihajajo evropska sredstva?	19
Evropska kohezijska politika	23
Evropski strukturni in investicijski skladi	25
Evropski sklad za regionalni razvoj	26
Evropski socialni sklad	30
Kohezijski sklad	32
Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja	34
Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo	37
Okrevanje po krizi	41
Evropska sredstva bodo povezovala tudi v naprej	45
Proračun EU za obdobje 2021-2027	48
Literatura in viri	50

EVROPSKA SREDSTVA SO FINANČNA SREDSTVA EVROPSKE UNIJE.

Živijo, jaz sem Ema. Skupaj bova spoznavala, da so evropska sredstva naložba v tvojo prihodnost. Ali tudi ti poznaš kakšen projekt iz tvojega lokalnega okolja, ki je bil sofinanciran z evropskimi sredstvi?

Zagotovo si že kdaj zasledil/-a kakšno informacijo o evropskih sredstvih? Konec koncev smo z njihovo pomočjo v Sloveniji v zadnjih letih uresničili več kot 10 tisoč projektov. S pomočjo evropskih sredstev smo tako spisali mnoge uspešne zgodbe posameznikov, podjetij, občin, nevladnih in drugih organizacij ter mnogih drugih.

Ali si vedel/-a, da se s projekti Evropske unije in njihovimi rezultati srečujemo na vsakem koraku tako rekoč vsi prebivalci Slovenije? Naj gre za pitno vodo ali za čiščenje odpadne vode, za hitrejši zagon malih in srednjih podjetij, za naložbe v trajnostno mobilnost, kot so nove kolesarske povezave, ali boljšo rabo energije, za skrb za ranljive skupine, starejše ali mlade ali za boljše e-storitve za vse državljane.

Upravljanje sredstev

Upravljanje finančnih sredstev urejajo stroga pravila, ki zagotavljajo natančen nadzor nad namensko porabo sredstev ter transparentno in odgovorno porabo denarja. Poznamo tri vrste upravljanja: neposredno, deljeno in posredno upravljanje. Osredotočili se bomo na deljeno upravljanje.

ALI STE VEDELI?

Osnovno politično odgovornost za pravilno porabo evropskih sredstev nosi kolegij 27 evropskih komisarjev – po eden iz vsake države članice EU. Združuje jih organizacija Evropska komisija.

Ali veš, da finančna sredstva večinoma upravljajo kar države prejemnice, zato so nacionalne vlade pristojne tudi za izvajanje nadzora?

Za več kot 76 % proračunskih sredstev EU imata Slovenija in Evropska unija **sistem deljenega upravljanja**. To pomeni, da poteka v partnerstvu z nacionalnimi in regionalnimi organi.

V okviru deljenega upravljanja je torej Evropska komisija državam članicam v celoti prepustila izvajanje programov na nacionalni ravni, kar pomeni, da države članice sredstva dodelijo končnim uporabnikom, kot so podjetja, kmetje, občine itd., hkrati pa so odgovorne za vzpostavitev sistema upravljanja in nadzora. Pri tem morajo zagotoviti, da ta sistem deluje učinkovito, ter so dolžne preprečevati, odkrivati in odpravljati nepravilnosti. Evropska komisija pa ima nadzorno vlogo, v okviru katere preverja, ali je ureditev sistema upravljanja in nadzora v skladu s predpisi.

Evropska komisija ocenjuje učinkovitost delovanja sistema in po potrebi izvaja finančne popravke. To velja za Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad, Kohezijski sklad, Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja in Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo.

ZAPOMNI SI!

Poznamo tri vrste upravljanja: neposredno, deljeno in posredno upravljanje. Osredotočili se bomo na deljeno upravljanje.

V okviru deljenega upravljanja Evropska komisija državam članicam v celoti prepusti izvajanje programov na nacionalni ravni, kar pomeni, da države članice sredstva dodelijo končnim uporabnikom, kot so podjetja, kmetje, občine itd., hkrati pa so države članice odgovorne za vzpostavitev sistema upravljanja in nadzora. Evropska komisija pa ima nadzorno vlogo, v okviru katere preverja, ali je ureditev sistema upravljanja in nadzora v skladu s predpisi.

Povračila evropskih sredstev v državni proračun

Poglejmo, kako se izvaja črpanje evropskih sredstev. Osredotočili se bomo na **sredstva kohezijske politike**. Spoznal/-a si, da že samo upravljanje finančnih sredstev določajo stroga pravila. Točno določena pravila pa so opredeljena tudi pri povračilih evropskih sredstev v državni proračun.

Povračila s strani Evropske komisije v proračun države članice se izvajajo na podlagi zahtevkov za izplačilo, ki jih pripravijo upravičenci.

Upravičenci so osebe javnega in zasebnega prava, ki so za izvajanje določenega projekta pridobile pravico do koriščenja evropskih sredstev.

Tako v zahtevek vključijo vse dokumente, s katerimi dokazujejo nastale stroške. Ministrstvo, ki je upravičencu dodelilo evropska sredstva, izvede kontrolo vseh dokumentov, s čimer se prepriča, da so dokazila ustrezna. Nato izvrši plačilo na račun upravičenca. Sledi povračilo evropskega deleža v državni proračun.

To pomeni, da upravičenci sredstva iz državnega proračuna dobijo prej, preden se iz EU povrnejo v državni proračun.

Skladno z evropskimi predpisi moramo Evropski komisiji dvakrat letno sporočiti vrednosti zahtevkov za plačilo, ki jih bo Slovenija poslala v Bruselj. Prvič to storimo konec januarja, drugič pa konec julija.

Kdo lahko dobi evropska sredstva?

Vsi evropski državljani in mnogi v drugih delih sveta imajo neposredne ali posredne koristi od proračuna EU. Pomaga milijonom študentov, tisočim raziskovalcev ter številnim mestom, regijam in neprofitnim organizacijam. Za evropska sredstva lahko zaprosijo vsi državljani in državljanke EU. EU ima več različnih programov financiranja, na katere so možne prijave, odvisno od narave podjetja ali projekta.

ALI STE VEDELI?

Upravičenci do evropskih sredstev so tiste fizične in pravne osebe, ki jim za izbran projekt odobrimo finančna sredstva. To so lahko mala in srednja podjetja, nevladne organizacije in organizacije civilne družbe, mladi, raziskovalci, kmetje in podeželsko gospodarstvo ...

1. Podjetja

Sredstva EU so na voljo vsem podjetjem ne glede na velikost in področje, na katerem delujejo. Do evropskih sredstev so upravičena tako zagonska (start-up) podjetja, mikropodjetja, mala in srednja podjetja ter tudi večja podjetja. Mala in srednja podjetja se lahko potegujejo za nepovratna sredstva, posojila in jamstva.

2. Nevladne organizacije in organizacije civilne družbe

Te organizacije so upravičene do sredstev, če so neprofitne in dejavne na področju politik EU.

3. Mladi

Sredstva EU so namenjena posebnim programom za podporo mladim pri pridobivanju delovnih izkušenj ali študiju v tujini v okviru programa Erasmus+. Namenjena so tudi programom za odpravljanje brezposelnosti med mladimi, pa tudi za poklicno usposabljanje v drugi državi. Poleg tega evropska sredstva sofinancirajo projekte za mlade, ki spodbujajo državljansko udejstvovanje, prostovoljstvo in večkulturnostni vidik.

4. Javni organi: mesta in regije

Javni organi na vseh treh ravneh, torej na lokalni, regionalni in nacionalni ravni, lahko izkoristijo številne možnosti financiranja EU, vključno z naložbami, s katerimi se podpira razvoj institucionalnih zmogljivosti in učinkovitosti, in lokalnimi infrastrukturnimi projekti.

5. Raziskovalci

Ta sredstva se običajno dodelijo v obliki nepovratnih sredstev in sofinancirajo različne raziskovalne projekte. Raziskave in inovacije so tako zelo pomembne za dolgoročno strategijo EU, da so raziskovalcem v Evropi na voljo posebni programi in drugi viri podpore.

6. Kmetje in podeželsko gospodarstvo

Do evropskih sredstev so upravičeni tudi kmetje in podeželska gospodarstva (npr. turistične kmetije, podjetja, ki se ukvarjajo s predelavo kmetijskih proizvodov ipd.). Pri tem lahko prejmejo izplačila, ki so dodeljena kot nadomestilo za okolju prijazno kmetovanje (ohranitev travinja, diverzifikacija posevkov itd.). Kmetje prejemajo sredstva tudi na podlagi velikosti zemljišča pod pogojem, da gospodarijo okolju prijazno, ohranjajo biotsko raznovrstnost, skrbijo za kakovost tal in vode ter preprečujejo izpuste toplogrednih plinov. Poleg tega so evropska sredstva namenjena tudi izobraževanju kmetov v novih tehnologijah ter za izpopolnitev ali prestrukturiranje njihovih kmetij. Uporabljajo se tudi za splošno izboljšanje življenja na podeželju, tako da prispevajo k odpiranju delovnih mest in opravljanju osnovnih storitev. Evropska unija misli tudi na mlade kmete, ki jim v okviru razvoja podeželja namenja še posebna sredstva za začetek kmetovanja in višjo podporo pri naložbah v kmetijo.

7. Drugi upravičenci

V okviru evropskih sredstev lahko zagotavljamo tudi podporo ljudem, ki so izgubili delo zaradi večjih strukturnih sprememb v vzorcih svetovne trgovine (globalizacija), npr. ko večje podjetje preneha poslovati ali proizvodnjo preseli izven EU ali zaradi svetovne gospodarske in finančne krize.

Za evropska sredstva lahko zaprosijo vsi državljani in državljanke EU. Preden zaprosite za financiranje, vedno preverite v smernicah za razpis, ali ste upravičeni do sredstev.

Vsi evropski državljani in mnogi v drugih delih sveta imajo neposredne ali posredne koristi od proračuna EU. Pomaga milijonom študentov, tisočem raziskovalcev ter številnim mestom, regijam in neprofitnim organizacijam.

ZAPOMNI SI!

Za evropska sredstva lahko zaprosijo vsi državljani in državljanke EU. Preden zaprosite za financiranje, vedno preverite v smernicah za razpis, ali ste upravičeni do sredstev.

Za mlade so v okviru operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike predvidena številna področja, kjer lahko iz evropskih sredstev izkoristijo priložnosti pri reševanju podjetniških izzivov, zaposlovanju in izobraževanju.

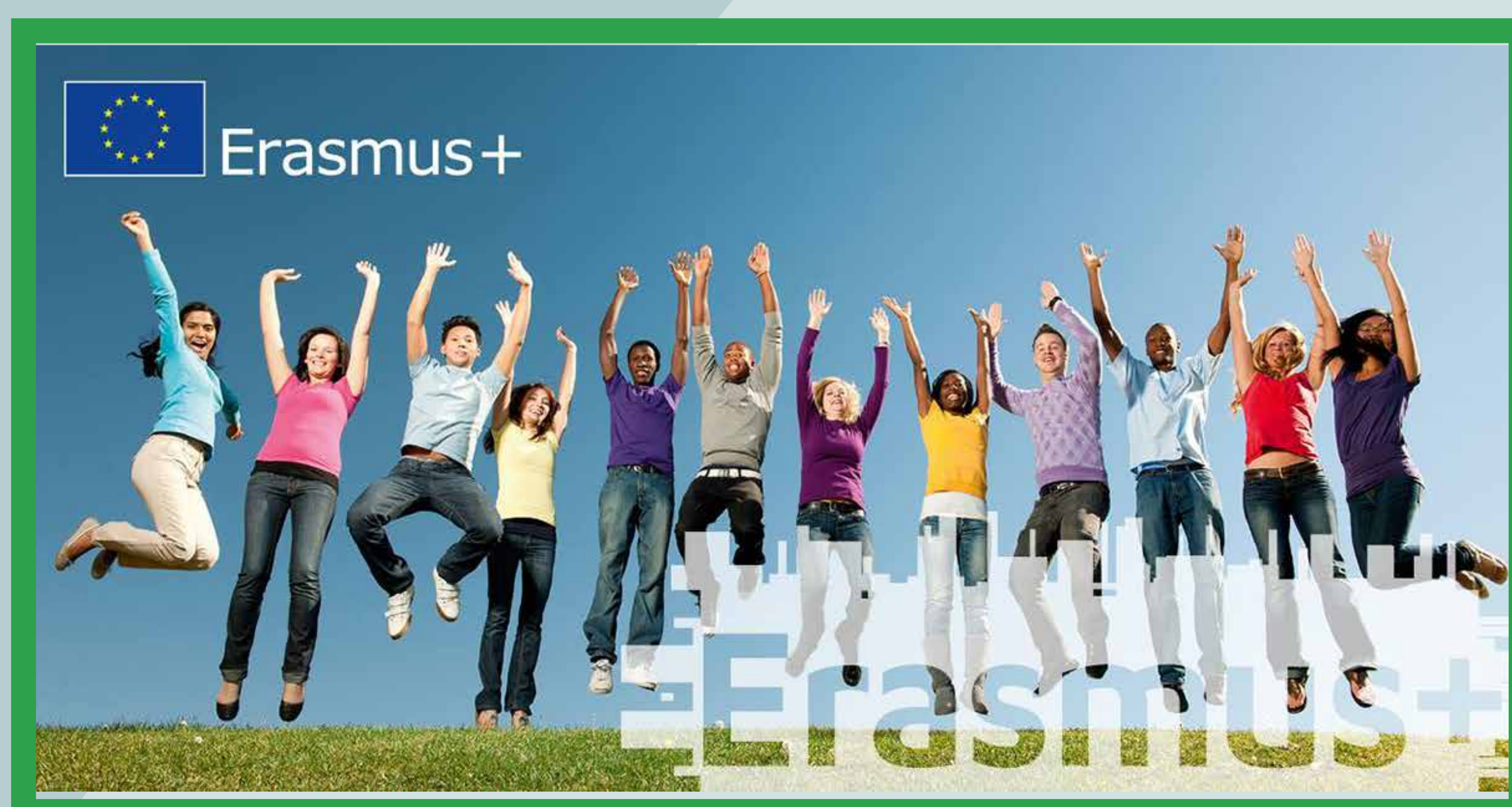

1. Raziskovalci

Instrument Ukrepi Marie Skłodowske-Curie (MSCA) podpira raziskovalce v vseh znanstvenih disciplinah, od življenjsko pomembne medicine do pionirskih znanosti. V Sloveniji je 50 raziskovalnih organizacij, tudi ne-akademske ustanove, v obdobju 2014-2020 podpisalo 95 pogodb za MSCA projekte v vrednosti 23 mio EUR, in sicer za več kot 200 slovenskih raziskovalcev in raziskovalke, ter skoraj prav toliko raziskovalcev in raziskovalke iz tujine, ki so prišli v Slovenijo.

Za MSCA razpise je značilno, da je izbor teme raziskovanja prepuščen raziskovalkam in raziskovalcem. Pogoji so, da mora prispevati k odlični znanosti in hkrati imeti pomemben vpliv na raziskovalne institucije, družbo, Evropo in globalni svet.
Postani raziskovalec ali raziskovalka tudi ti!

2. Izobraževanje, usposabljanje, mladi in šport

Erasmus+ je program EU, ki je namenjen izboljšanju znanja in spretnosti ter zaposljivosti mladih, spodbujanju socialne vključenosti in dobrobiti mladih ter uveljavljanju izboljšav v mladinskem delu in politiki na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni.

Finančna sredstva centralizirano upravljajo Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA) ali nacionalne agencije v posameznih državah. Program za obdobje 2021-2027 daje velik poudarek socialnemu vključevanju, zelenemu in digitalnemu prehodu ter spodbujanju udeležbe mladih v demokratičnem življenju.

ALI STE VEDELI?

Ocenjeni proračun programa Erasmus+ za obdobje 2021-2027 znaša 26,2 milijarde evrov. To je skoraj dvakrat več v primerjavi s predhodnim programom (2014-2020).

3. Mladi podjetniki

Program Erasmus za mlade podjetnike bodočim evropskim podjetnikom pomaga pridobiti spretnosti za ustanovitev in/ali uspešno vodenje malega podjetja v Evropi. Koncept je zasnovan na način, da novi podjetniki pridobivajo in si izmenjujejo znanje ter poslovne zamisli z izkušenim podjetnikom, pri katerem delajo in z njim sodelujejo od 1 do 6 mesecev. To je resnično sodelovanje v obojestransko korist, pri katerem lahko oba podjetnika odkrijeta nove evropske trge in različne načine poslovanja ter najdeta nove poslovne partnerje.

Program Erasmus za mlade podjetnike financira Evropska komisija in se izvaja v številnih sodelujočih državah s pomočjo lokalnih kontaktnih točk, pristojnih za podporo podjetništvu (npr. gospodarske zbornice, centri za zagon podjetij, podjetniški inkubatorji itd.).

Takšne so številke danes:

9.807

Poslovne izmenjave

18.199

Prijave novih podjetnikov

11.344

Prijave izkušenih podjetnikov

45

Vključene države

4. Mladi prostovoljci

Namen Evropske solidarnostne enote je okrepiti solidarnost v evropski družbi z vključevanjem mladih v dostopne in visokokakovostne solidarnostne aktivnosti. To je priložnost, da se mladi učijo in razvijajo svoj potencial ter da organizaciji, s katero sodelujejo, prinesejo sveže in navdihujoče zamisli. Program podpira dejavnosti na področju prostovoljstva, zaposlitve, pripravništva in lokalnih solidarnostnih projektov.

Finančna sredstva in podpora Evropske solidarnostne enote pomagajo mladim, da sodelujejo v projektih, ki koristijo skupnostim bodisi v domači državi ali v tujini.

Dejavnosti financiranja centralno upravljajo Evropska izvajalska agencija za izobraževanje in kulturo (EACEA), nacionalne agencije v vsaki državi in mreža SALTO-YOUTH.

Sodelovanje v teh projektih navdihuje in krepi samozavest ter daje priložnost, da nekaj spremeniš na bolje in hkrati razvijaš svoje spretnosti in kompetence. Zakaj ne bi poskusil/-a?

5. Mladi kmetje

Mladi kmetje so lahko upravičeni do dodatnega plačila v višini 25 % neposrednega plačila, ki ga prejemajo. To dodatno plačilo je na voljo kmetom do 40. leta starosti, dodeljuje pa ga Evropski kmetijski jamstveni sklad.

Mladi so lahko upravičeni tudi do financiranja v okviru Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Vsak program za razvoj podeželja vsebuje ukrepe, s katerimi lahko sklad podpre mlade, odvisno od prednostnih nalog posamezne države ali regije.

Evropski kmetijski jamstveni sklad in Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja sta opredeljena tudi kot stebra skupne kmetijske politike.

Evropska unija si okrepljeno prizadeva, da bi za kmetovanje navdušila tudi mlajše generacije, zato njim namenja še dodatna sredstva.

6. Mladi brezposelni

Brezposelne mlade, ki trenutno niso vključeni v sistem izobraževanja ali usposabljanja v regijah, kjer stopnja brezposelnosti med mladimi presega 25 %, podpira Pobuda za zaposlovanje mladih. Za obdobje 2021-2027 je pobuda za zaposlovanje mladih vključena v Evropski socialni sklad plus (ESS+), pri čemer ohranja poudarek na zaposlovanju mladih. Pri tem omenjamo še jamstvo za mlade, ki je zaveza vseh držav članic, da mlajšim od 30 let zagotovijo kakovostno ponudbo za zaposlitev, nadaljnje šolanje, vajeništvo in pripravništvo oziroma delovno prakso, in sicer v štirih mesecih od dne, ko opustijo izobraževanje ali postanejo brezposelni.

Evropska komisija je za obdobje 2021-2027 podala predlog pomembnih sprememb Evropskega socialnega sklada plus, ki s vsebuje močnejšo podporo zaposlovanju mladih. Države članice, katerih stopnja mladih, starih med 15 in 29 let, ki niso niti zaposleni niti vključeni v izobraževanje ali usposabljanje, je nad povprečjem Unije, bi morale vlagati najmanj 15 % svojih sredstev ESS+ za usmerjene ukrepe za podporo mladih.

ESS+ bo prav tako pomagal v boju proti revščini otrok.

Spremenjeni predlog ESS+ od vseh držav članic zahteva, da najmanj 5 % svojih sredstev ESS+ dodelijo izvajanju ukrepov za zmanjšanje revščine otrok.

Več kot 24 milijonov mladih, ki so se prijavili v programe jamstva za mlade, je dobilo ponudbo za zaposlitev, se vključilo v nadaljnje izobraževanje oziroma začelo vajeništvo ali pripravništvo. Sliši se obetavno, kajne?

ZAPOMNI SI!

Za evropska sredstva lahko zaprosijo vsi državljani in državljanke EU. Preden zaprosite za financiranje, vedno preverite v smernicah za razpis, ali ste upravičeni do sredstev.

Vrste financiranja

Na voljo so različna finančna sredstva:

NEPOVRATNA SREDSTVA

Neposredni finančni prispevki (donacije) iz proračuna EU.

FINANČNI INSTRUMENTI

Ukrepi v obliki dopolnilne finančne podpore iz proračuna za uresničevanje posebnih ciljev politik EU. To so POSOJILA, JAMSTVA, LASTNIŠKI KAPITAL.

SUBVENCije

Prispevajo k zmanjševanju ekonomskih in socialnih razlik v najrevnejših regijah EU. Velik del subvencij izplačuje Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja.

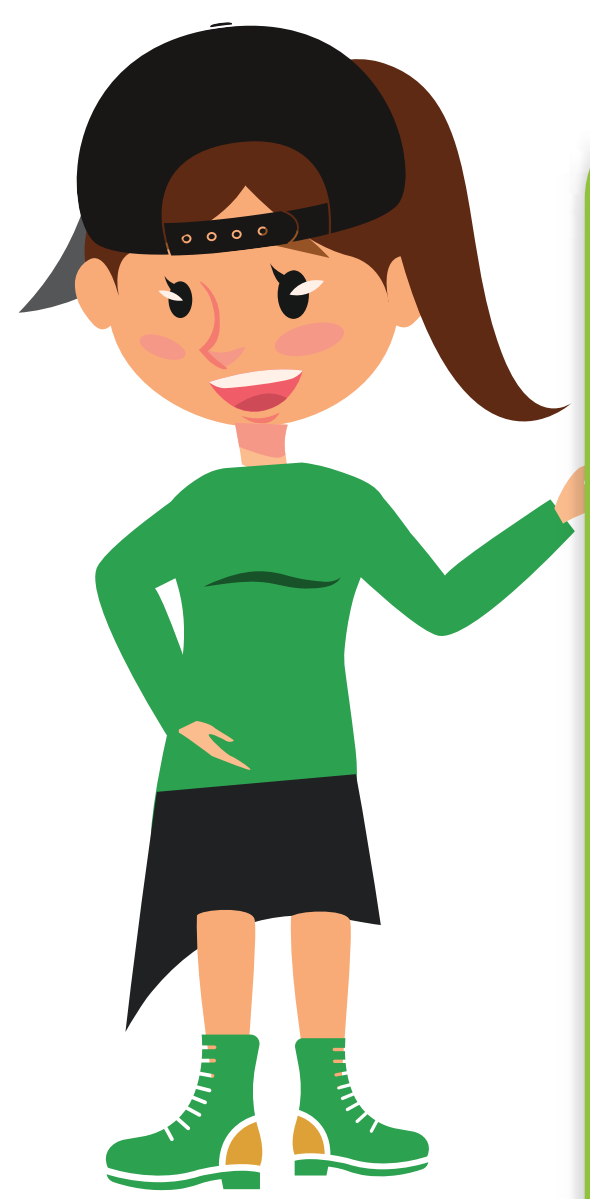
NAGRADE

To je finančni prispevek, podeljen kot nagrada na podlagi natečaja (za izjemno delo in dosežke in spodbujajo naložbe).

SKRBNišKI SKLAD

To je mehanizem, ki združuje sredstva več donatorjev za skupno financiranje ukrepa na podlagi skupno dogovorjenih ciljev in oblik poročanja.

Nagrade se podeljujejo tudi v okviru nove evropske pobude Bauhaus, katere cilj je, da zeleni dogovor postane pozitivna in oprijemljiva izkušnja, ki v središče postavlja človeka. Vsak mora občutiti, videti in izkusiti zeleno in digitalno preobrazbo ter način, kako izboljšuje kakovost našega življenja.

Od kje prihajajo evropska sredstva?

Evropska nepovratna sredstva so denar, ki prihaja od ljudi preko različnih davkov. Za proračun Evropske unije je določen način izvajanja sistema virov lastnih sredstev, kar pomeni, da so lastna sredstva EU njen glavni prihodek. Letni odhodki EU morajo biti v celoti pokriti z njenimi letnimi odhodki.

EU vsako leto sprejme proračun, da bi pokrila porabo za na primer revnejše regije, infrastrukturo, raziskave in razvoj, kmetijstvo in ribištvo ter svoje stroške upravljanja. Proračun predstavlja približno 1 % prihodka, ki ga letno ustvarijo države članice. Kot smo že spoznali, so denarni prispevki držav članic v proračun EU določeni pravično glede na zmožnosti posamezne države. Močnejše je gospodarstvo države, več plača – in obratno.

ALI STE VEDELI?

Evropska nepovratna sredstva so denar, ki prihaja od ljudi preko različnih davkov, zato ga je treba ljudem tudi vrniti – preko boljših storitev in enakih izhodiščnih možnosti za vse.

Slovenija je v letu 2018 v evropski proračun prispevala 0,386 milijarde evrov, kar je 0,85 % prihodkov slovenskega gospodarstva. Prejela pa je 0,927 milijarde evrov od Evropske unije, to je predstavljalo kar 2,04 % prihodkov slovenskega gospodarstva!

Evropska unija pozna več virov lastnih sredstev:

1. Tradicionalna sredstva:

so predvsem carine pri uvozu iz držav zunaj EU, kmetijske dajatve in dodatne dajatve na uvoz sladkorja. Primer: Če želi Apple svoje iPhone telefon prodajati na območju Evropske unije, mora pri uvozu telefonov na evropski trg plačati carino, iz katere se nato financira delovanje Evropske unije. Tradicionalna lastna sredstva običajno predstavljajo nekaj več kot 10 % prihodkov iz lastnih sredstev.

2. Sredstva iz davka na dodano vrednost (DDV):

na splošno osnovo za DDV vsake države EU se zaračuna enotna 0,3-odstotna stopnja. To pomeni, da tudi ti pri vsakem nakupu v trgovini ali kje drugje prispevaš delček zneska za delovanje Evropske unije. Iz naslova DDV izvira približno 10 % vseh prihodkov iz lastnih sredstev.

3. Sredstva iz bruto nacionalnega dohodka (BND): Ta vir lastnih sredstev je bil zasnovan kot obdavčitev bruto nacionalnega prihodka držav članic z enotnim deležem, ki se vsako leto določi v proračunskem postopku. Lastna sredstva iz naslova BND običajno predstavljajo 70 % prihodkov iz lastnih sredstev.

4. Sredstva iz naslova odpadne plastične embalaže: To je prva nova kategorija lastnih sredstev, ki velja od 1. januarja 2021 na podlagi sklepa o virih lastnih sredstev iz leta 2020. Gre za nacionalni prispevek na osnovi količine nereciklirane odpadne plastične embalaže z enotno vpoklicno stopnjo v višini 0,80 EUR na kilogram. Prispevki držav članic, katerih BND na prebivalca je nižji od povprečja EU, se prilagodijo z letnim pavšalnim zneskom, ki ustreza 3,8 kilograma plastičnih odpadkov na prebivalca. Prihodki iz tega vira se ocenjujejo na približno 4 % proračuna EU.

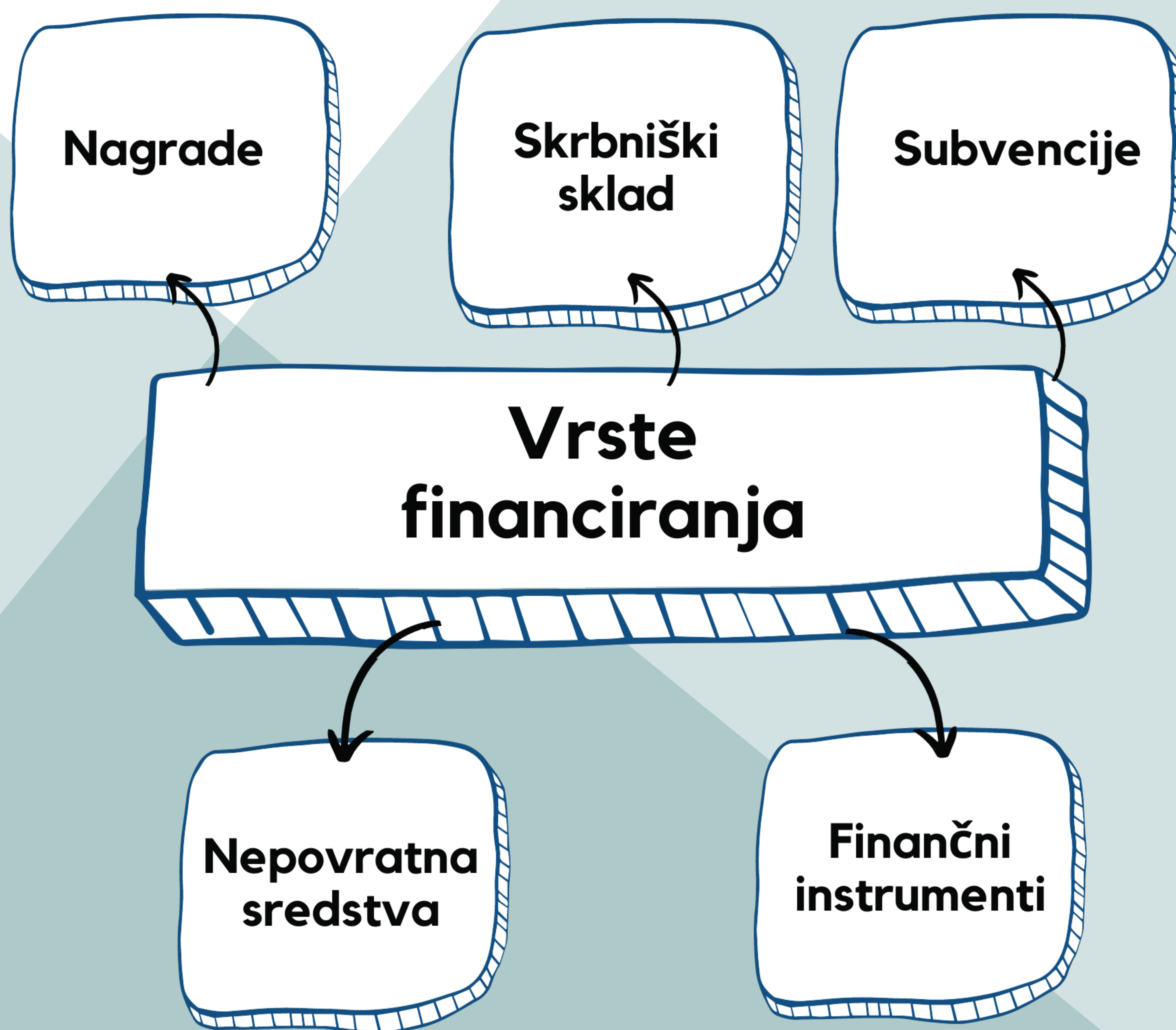

Spoznali smo torej, kako je s prispevanjem finančnih sredstev v evropski proračun. Kako pa je z odhodki? Za 76 % proračunske porabe so pristojne države članice. Preostali delež je namenjen mednarodnim in medvladnim agencijam ali pa ga centralno upravlja EU. Računsko sodišče in Evropski parlament pregledata porabo v predhodnem letu v postopku razrešnice.

Proračunska sredstva so med drugim namenjena financiranju številnih dejavnosti, od razvoja podeželja in varstva okolja do nadzora na zunanjih mejah in uveljavljanja človekovih pravic.

ZAPOMNI SI!

Evropska unija pozna več virov lastnih sredstev: tradicionalna sredstva, sredstva iz davka na dodano vrednost (DDV), sredstva iz bruto nacionalnega dohodka (BND) in sredstva iz naslova odpadne plastične embalaže.

EVROPSKA KOHEZIJSKA POLITIKA

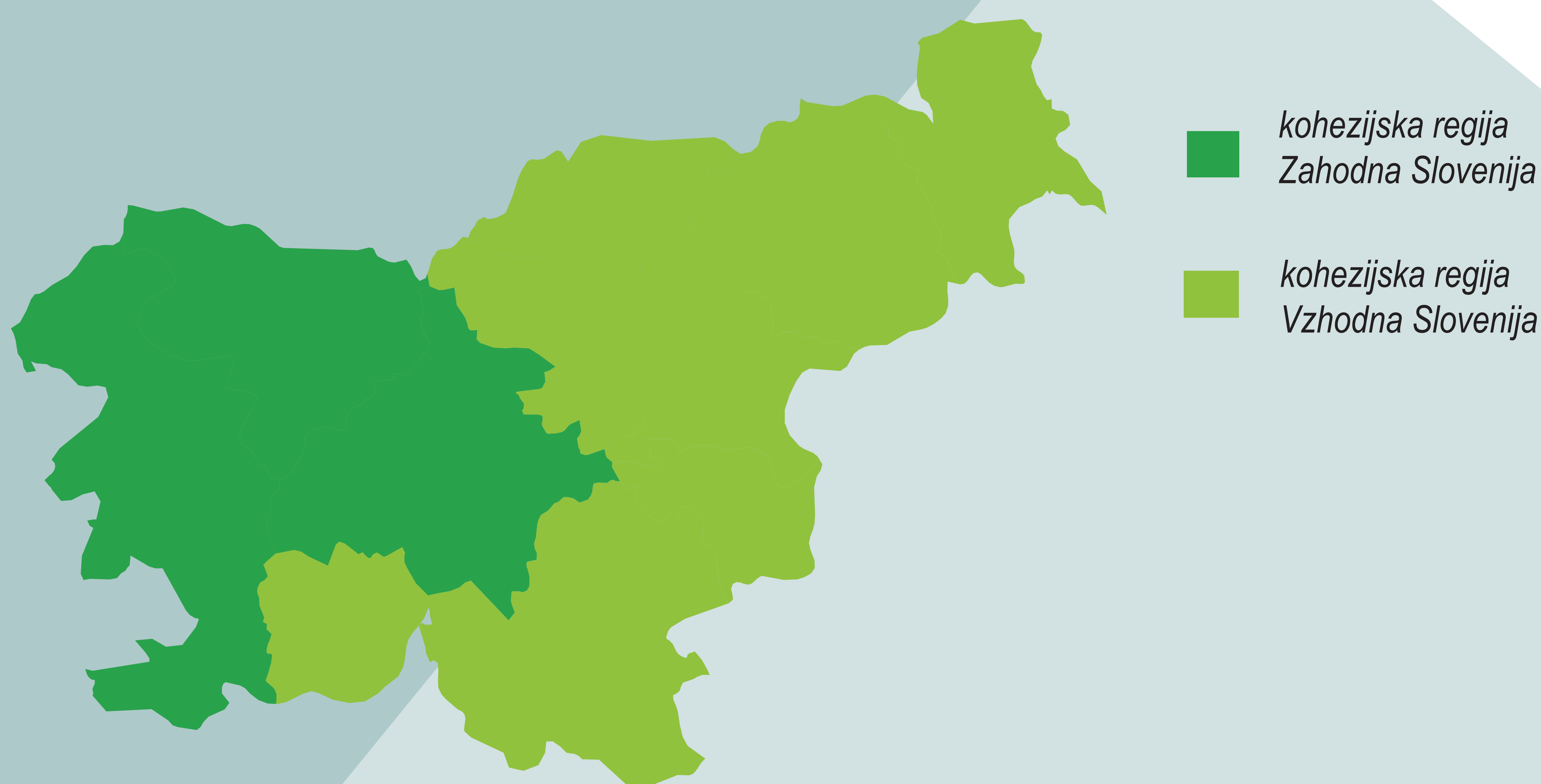
Evropska kohezijska sredstva predstavljajo del evropskih sredstev. Slovenija je za izvajanje evropske kohezijske politike razdeljena na dve regiji: kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija in kohezijsko regijo Zahodna Slovenija.

Kohezijska regija Zahodna Slovenija združuje štiri slovenske razvojne regije: Goriško, Gorenjsko, Osrednjeslovensko in Obalno-kraško in občino Litijo.

Kohezijska regija Vzhodna Slovenija povezuje osem razvojnih regij: Jugovzhodno Slovenijo, Koroško, Pomursko, Podravsko, Primorsko-notranjsko regijo, Posavsko, Savinjsko in Zasavsko brez občine Litija.

Evropska unija se trudi spodbujati razvoj manj razvitih območij v želji, da bi tudi manj razviti deli držav ali regij EU dohiteli druge države in regije, s tem pa bi se zmanjšale gospodarske, socialne in ozemeljske razlike, ki še obstajajo v EU. V Sloveniji je zaradi nižje povprečne razvitosti dodeljenih več sredstev kohezijski regiji Vzhodna Slovenija, če se projekt izvaja na katerem izmed problemskih območij, pa je deležen dodatnega točkovanja.

Na spodnjem zemljevidu lahko preveriš, v katero kohezijsko regijo spadaš.

Definicija: Evropska kohezijska politika je glavna naložbena politika Evropske unije, namenjena vsem regijam in mestom.

ZAPOMNI SI!

Evropska kohezijska sredstva predstavljajo del evropskih sredstev. Slovenija je za izvajanje evropske kohezijske politike razdeljena na dve regiji: kohezijsko regijo Vzhodna Slovenija in kohezijsko regijo Zahodna Slovenija.

Definicija: Evropska kohezijska politika je glavna naložbena politika Evropske unije, namenjena vsem regijam in mestom.

EVROPSKI STRUKTURNI IN INVESTICIJSKI SKLADI (ESI)

V programskem obdobju 2014-2020 se uporablja zakonodajni okvir za pet skladov, ki spadajo na področja kohezijske politike, skupne kmetijske politike in skupne ribiške politike EU.

Teh pet skladov ESI zajema:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropski socialni sklad (ESS), v prihodnje ESS plus,
- Kohezijski sklad,
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP),
- Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

Evropski sklad za regionalni razvoj

Do sedaj si že spoznal/a, da se Slovenija deli na vzhodno in zahodno kohezijsko regijo. Zakaj to ponavljamo? Ker je Evropski sklad za regionalni razvoj tisti, ki spodbuja uravnotežen razvoj v različnih regijah, tako v Evropski uniji kot tudi znotraj posameznih držav članic. Kohezijska regija Zahodna Slovenija sodi med bolj razvite evropske regije, saj je po podatkih Eurostata leta 2019 dosegala 106 odstotkov povprečja, kohezijska regija Vzhodna Slovenija pa se s 73 odstotki povprečja EU uvršča med manj razvite regije. Naslednjo stopničko, imenovano »regija v prehodu«, bo dosegla že pri 75 odstotkih, pri tem pa ji bomo pomagali tudi v Službi Vlade RS za razvoj in evropsko politiko z namenjanjem višjega deleža finančnih sredstev iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (ESRR). Namreč, ESRR bo v obdobju 2021-2027 vzhodni kohezijski regiji namenjal do 85 odstotkov deleža evropskih sredstev, zahodni pa zaradi nadpovprečne razvitosti do 40 odstotkov. Razliko v deležu sicer prispeva še Republika Slovenija s sredstvi iz državnega proračuna, del pa priskrbijo tudi sami upravičenci do finančnih sredstev.

Evropski sklad za regionalni razvoj želi torej okrepiti gospodarsko, socialno in teritorialno kohezijo v Evropski uniji z odpravljanjem neravnovesij med regijami.

Ta cilj dosega s podpiranjem:

- razvoja in strukturnega prilagajanja razvojno zaostalih regij ter
- preobrazbe nazadujočih industrijskih regij.

Evropski sklad za regionalni razvoj prispeva k strategiji za pametno, trajnostno in vključujočo rast, zato je usmerjen predvsem v ta prednostna področja.

Glavne prednostne naloge v obdobju 2014–2020 so bile:

1. raziskave in inovacije,
2. informacijske in komunikacijske tehnologije,
3. mala in srednja podjetja,
4. spodbujanje nizkoogljičnega gospodarstva.

ALI STE VEDELI?

V letih 2021-2027 bo ESRR omogočil naložbe v pametnejšo, bolj zeleno, bolj povezano in bolj socialno Evropo, ki bo bližje svojim državljanom. Ohranjena sta tudi cilja iz prejšnje finančne perspektive 2014-2020 naložbe za delovna mesta in rast ter evropsko teritorialno sodelovanje.

Namen ESRR-ja je zmanjšati razlike v razvitosti evropskih regij in izboljšati življenjske standarde v regijah z najbolj omejenimi možnostmi. Posebna pozornost je namenjena regijam z resnimi in trajnimi naravnimi ali demografskimi omejitvami (npr. gorske regije).

1. Superračunalnik Vega

Slovenija je spomladi 2021 stopila na Evropski zemljevid superračunalnikov. V okviru evropskega projekta EuroHPC je namreč Institut informacijskih znanosti v Mariboru zagnal superračunalnik Vega, ki je eden izmed petih računalnikov na petaravni v EU. Sofinanciran je bil iz Evropskega sklada za regionalni razvoj – Evropska unija namreč podpira razvoj inovativnih superračunalniških tehnologij za izboljšanje kakovosti življenja, pospeševanje znanstvenega dela, povečanje gospodarske konkurenčnosti in zagotavljanje tehnološke neodvisnosti Evrope.

ALI STE VEDELI?

Novi superračunalnik Vega je vreden kar 17,2 milijona evrov.

Njegova računska zmogljivost je 6,8 petaflopov na sekundo oziroma 6,8 milijona milijard izračunov na sekundo. S tem omogoča izredno hiter prenos podatkov do drugih superračunalniških centrov (500 Gbit/s) in njihovo trajno hrambo (24 petabajtov (PB)).

Superračunalnik Vega je torej zmogljiv za več kot 40 tisoč osebnih računalnikov!

2. Kolesarske povezave širom Slovenije

Evropski sklad za regionalni razvoj spodbuja trajnostno rabo, pametna omrežja, nizkoogljične strategije in razvoj urbane mobilnosti za izboljšanje kakovosti zraka, zato namenja svoja sredstva tudi za kolesarske povezave širom Slovenije. Tako bomo Slovenijo še dodatno povezali s kolesarskimi povezavami, ob tem pa spodbujali zdrav način življenja in varovali okolje. Kolesarske povezave, sofinancirane z evropskimi sredstvi, tako najdete v vseh slovenskih regijah.

Omenimo samo nekaj kolesarskih povezav:

- Miren-Vrtojba-Nova Gorica-Kanal;
- dokončana je bila kolesarska povezava med Celjem in Laškim;
- v Brežicah pa nameravajo zgraditi kolesarsko povezavo vse do meje s Hrvaško.

Z novimi površinami za kolesarje in pešce pa so bolj varna tudi naša največja mesta.

Evropski socialni sklad (v prihodnje ESS plus)

Te skrbi za prihodnost? Kje in kako boš našel svojo prvo zaposlitev? Zahvaljujoč evropskim sredstvom bodo te skrbi manjše, saj Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada podpira programe zaposlovanja po vsej Evropi. Še dobro, da smo se 1. maja 2004 pridružili družini, ki se imenuje Evropska unija in kjer veljajo načela, kot je prosto gibanje delavcev. To je eno od štirih svoboščin, ki jih uživamo državljani EU in obsega pravico do gibanja in prebivanja delavcev, pravico do vstopa in prebivanja za družinske člane ter pravico do dela v drugi državi članici in enake obravnave, kot jo imajo njeni državljani. A ker želimo, da kot mlad perspektiven in izobražen posameznik ostaneš tukaj, v Sloveniji, naša Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko s finančnimi sredstvi iz Evropskega socialnega sklada (ESS) namenja posebno pozornost vlaganju v človeški kapital – delavce, mlade in vse ostale, ki iščejo zaposlitev.

ALI STE VEDELI?

ESS vsako leto izboljša življenje milijonom ljudi, ki jim pomaga, da pridobijo nove spretnosti, veščine in znanja ter tako pridobijo boljšo zaposlitev.

Evropska unija Evropskemu socialnemu skladu vsako leto nameni več kot 10 milijard evrov, svoj delež pa prispevajo tudi države članice. Ta denar je namenjen organizacijam, ki so sposobne bolje razumeti lokalne potrebe, kot so izboljšanje izobraževanja, ustvarjanje novih zaposlitvenih priložnosti in podpora podjetjem, podpora ljudem pri ustanovitvi lastnega podjetja, vlaganje v boljše javne storitve, pomoč ljudem pri pridobivanju novih znanj in veščin, poklicno svetovanje in usmerjanje ter pomoč prikrajšanim ljudem pri vključevanju v delo.

ESS vsako leto podpre in usposobi več kot 10 milijonov ljudi. Je torej dobesedno naložba v našo boljšo in varno prihodnost.

1. Štipendije za deficitarne poklice

Evropski socialni sklad namenja sredstva za štipendije za deficitarne poklice ter na tak način spodbuja mlade k vpisu v izobraževalne programe za poklice, po katerih je na trgu večje povpraševanje od ponudbe.

ALI STE VEDELI?

Služba Vlade RS za razvoj in evropsko kohezijsko politiko je v programskem obdobju 2014-2020 za štipendije za deficitarne poklice namenila kar 13,8 milijonov evrov.

2. Spodbude za trajno zaposlovanje mladih

Evropski socialni sklad namenja sredstva tudi za trajno zaposlovanje mladih. Namen je spodbuditi delodajalce k zaposlovanju brezposelnih mladih, starih do vključno 29 let, za nedoločen čas. Subvencijo za zaposlitev mladih podjetje pridobi pri Zavodu za zaposlovanje, program pa se izvaja v sklopu ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

ALI STE VEDELI?

Aktivna politika zaposlovanja je nabor ukrepov na trgu dela, ki so namenjeni povečanju zaposlenosti in zmanjševanju brezposelnosti, večji zaposljivosti oseb na trgu dela in povečanju konkurenčnosti ter prožnosti delodajalcev.

Kohezijski sklad

Se tudi ti zavzemaš za čisto naravo? Si zagovornik nizkoogljične družbe? Potem ti s ponosom predstavljamo Kohezijski sklad – sklad, ki financira prometne in okoljske projekte v državah, v katerih bruto nacionalni dohodek na prebivalca ne dosega 90 % povprečja EU. V obdobju 2014-2020 so bile to poleg Slovenije še Bolgarija, Hrvaška, Ciper, Češka, Estonija, Grčija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Portugalska, Romunija in Slovaška.

Kohezijski sklad namenja sredstva za:

1. vseevropska prometna omrežja in
2. okolje: na tem področju Kohezijski sklad podpira tudi projekte, povezane z energetiko ali prometom, če ti predstavljajo jasne koristi za okolje v smislu energetske učinkovitosti, uporabe obnovljive energije, razvoja železniškega prometa, krepitve javnega prevoza itd.

ALI STE VEDELI?

Evropa si je zastavila visoke cilje za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov – kar od 80 do 95 % do leta 2050. Pričakuje se, da bo 37 % celotnih finančnih sredstev Kohezijskega sklada prispevalo k podnebnim ciljem.

Med prednostne projekte evropskega interesa spada 30 projektov, ki predstavljajo prispevek k trajnostnemu razvoju prometa. Njihovo dokončanje bo izboljšalo gospodarsko učinkovitost evropskega prometnega sistema (TEN-T) in evropskim državljanom zagotovilo neposredne koristi. Med te projekte je uvrščena tudi železniška os Lyon-Trst-Divača/Koper-Divača-Ljubljana-Budimpešta-meja z Ukrajino. Potekala bo torej skozi štiri države članice EU (Francijo, Italijo, Slovenijo in Madžarsko). Dolga bo kar 1638 kilometrov.

1. Oskrba s pitno vodo

Projekt, sofinanciran s sredstvi Kohezijskega sklada, je več kot 25 tisoč prebivalcem občin Sodražica, Ribnica in Kočevje zagotovil zanesljivo oskrbo z varno in zdravo pitno vodo. Naložba tako ureja čiščenje vode na čistilnih napravah, hidravlično izboljšuje vodovodno

omrežje (s tem zagotavlja boljšo pretočnost vode v cevovodih) in omogoča nove priključitve nanj. Julija 2021 smo odobrili tudi 10,5 milijona evrov evropskih sredstev za izboljšanje vodooskrbe na območju Brkinov. Občine Ilirska Bistrica, Hrpelje-Kozina in Divača bodo zagotovile dolgoročno varno, kakovostno in zanesljivo vodooskrbo za skoraj 11 tisoč prebivalcev.

2. Ljubljanski regijski center za ravnanje z odpadki (RCERO Ljubljana)

Ljubljanski regijski center za ravnanje z odpadki je največji kohezijski projekt s področja okolja v državi, delovati je začel konec leta 2015 in skrbi za odpadke tretjine Slovenije. RCERO Ljubljana, ki je s 61 odstotki sredstev sofinanciran iz Kohezijskega sklada, je primer dobre prakse na področju povezovanja in sodelovanja občin ter povezovalni element ravnanja z odpadki v Sloveniji med občinami in regijami. V RCERO je trenutno vključenih več kot 50 občin, tako da RCERO skrbi za odpadke tretjine Slovenije.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja

Številne države stremijo, da bi bilo njihovo preživetje neodvisno od ponudbe trgovinskih verig, zato spodbujajo svoje prebivalce, naj kupujejo lokalno, torej pri kmetih in ostalih lokalnih ponudnikih. To jim po eni strani nudi možnosti za delo in zaslužek, po drugi strani pa njihovim kupcem dostop do kakovostne hrane, bogate z vitamini in hranilnimi snovmi, kar posledično pomeni boljše zdravje.

Na reševanje posebnih izzivov, s katerimi se spopadajo podeželska območja, pa se osredotoča tudi Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja, katerega glavni cilji so povečanje konkurenčnosti kmetijstva, zagotavljanje trajnostnega upravljanja naravnih virov in podnebni ukrepi ter doseganje uravnoteženega teritorialnega razvoja podeželskih gospodarstev in skupnosti, vključno z ustvarjanjem zaposlitvenih priložnosti in njihovim ohranjanjem.

S pomočjo sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja se torej v podeželskih regijah spodbujata rast in zaposlovanje ter izboljšuje življenjski standard.

Vsaj 30 % sredstev za vsak program razvoja podeželja mora biti namenjenih ukrepom, ki so pozitivni za okolje in prispevajo k blažitvi podnebnih sprememb, in sicer v obliki nepovratnih sredstev in letnih plačil kmetom, ki preidejo na okolju prijaznejše prakse.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja zajema šest prednostnih nalog:

- spodbujanje prenosa znanja in inovacij v kmetijstvu, gozdarstvu in na podeželskih območjih,
- krepitev sposobnosti preživetja kmetij in konkurenčnosti vseh vrst kmetijstva ter spodbujanje inovativnih kmetijskih tehnologij in trajnostnega upravljanja gozdov,
- spodbujanje organizacije prehranske verige, dobrobiti živali in obvladovanja tveganj v kmetijstvu,
- spodbujanje učinkovite rabe virov in podpiranje prehoda na nizkoogljično gospodarstvo, odporno na podnebne spremembe, v kmetijskem, živilskem in gozdarskem sektorju,
- obnavljanje, ohranjanje in krepitev ekosistemov, povezanih s kmetijstvom in gozdarstvom ter
- spodbujanje socialne vključenosti, zmanjševanja revščine in gospodarskega razvoja podeželskih območij.

Podnebne spremembe, skrb za okolje in inovacije so bile neločljiv element vseh ukrepov programov razvoja podeželja v finančnem obdobju 2014–2020. Ukrepi so morali med drugim zasledovati tako večjo ekonomsko kot tudi okoljsko učinkovitost (torej proizvesti več z manj viri in vplivi na okolje).

Posebna pozornost je v okviru programa razvoja podeželja namenjena območjem z omejenimi možnostmi za kmetijsko dejavnost (npr. hriboviti svet) in za spodbujanje okolju prijaznih kmetijskih praks (npr. ekološko kmetovanje).

1. Pridelovanje zdrave hrane z varovanjem okolja, tal in zmanjševanjem vpliva na podnebne spremembe

V vasi Dečno selo pri Brežicah na biodinamični kmetiji Černelič na ekološki način kmetujejo že od leta 2003, v letu 2014 pa so pridobili DEMETER certifikat, kar pomeni, da svoje pridelke sočasno pridelujejo po načelih biodinamike. Poslužujejo sekolobarjenja, gnojenja z biodinamičnim

kompostom domačega goveda in setvijo mešanih posevkov za povečevanje deleža organske snovi v tleh, s čimer prispevajo k večjemu ponoru CO₂. Prispevajo tudi k čistejšemu zraku in bolj zdravemu okolju.

Ali veš, kaj je ponor CO₂? Pri uravnavanju količine ogljikovega dioksida v ozračju je planet Zemlja močno odvisen od rastlinja. Ta ga vsrkava, je torej njegov ponor.

2. Prvo oljčno olje z evropsko zaščito označbe porekla Oljčno olje Slovenske Istre

Ali ste vedeli, da ima več kot 2/3 Slovenije omejene možnosti za kmetovanje? Med temi območji je tudi Slovenska Istra, kjer najdemo plitva kraška tla, vendar se je prav tam napisala posebna zgodba o uspehu, ko se je leta 1985 začel preporod oljkarstva. V začetku 90-ih let pa je dodaten polet

razvoju oljkarstva dalo novoustanovljeno Društvo oljkarjev Slovenske Istre (DOSI), ki je odigralo pomembno vlogo pri širjenju oljčnih nasadov in dvigu kakovosti pridelka. Prav visoka kakovost oljčnega olja Slovenske Istre je bila podlaga, da je le-to postalo prvi slovenski kmetijski izdelek, ki je dobil evropski znak kakovosti – zaščiteno označbo porekla.

DOSI je od takratnega Ministrstva za kmetijstvo in okolje dobilo ustrezno odločbo o registraciji skupine, ki je bila podlaga za črpanje sredstev za promocijo iz ukrepov skupne kmetijske politike. S tem kupce seznanjajo z vrhunsko kakovostjo njihovih oljčnih olj.

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo

Sklad spodbuja ribiče pri prehodu na trajnostni ribolov in pomaga obalnim skupnostim pri naložbeni strategiji gospodarstva. Poleg tega Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo financira projekte v zvezi z zaposlovanjem in boljšo kakovostjo življenja obalnih skupnosti ter omogoča lažji dostop do finančnih sredstev.

ALI STE VEDELI?

EU si tudi v bodoče prizadeva izboljšati obstoječi Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo, da bi spodbudila dinamičen ribiški sektor, podprla generacijsko pomladitev in zagotovila primeren življenjski standard za obalne skupnosti.

Slovenija ima le nekaj obratov, katerih izključna dejavnost je predelava in trženje tako morskih kot sladkovodnih rib. Na Upravi RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin je trenutno odobrenih 24 obratov, ki se ukvarjajo z ribiškimi proizvodi, medtem ko se s trženjem ribiških proizvodov ukvarjajo tudi ribarnice in nekateri ribiči. Dejavnost je vsekakor pomembna za slovenski trg, ki je s tem preskrbljen s kvalitetnimi ribiškimi proizvodi.

Ukrepi Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo spodbujajo varstvo morskega okolja in boljše poznavanje dejanskega stanja morskega okolja.

Tako EU pomaga ribičem:

DOBRA PROJEKTA IZ ESPR

1. Dvig izgubljenega oziroma zapuščenega ribolovnega orodja v slovenskem morju

Ustanovitelja Zavoda za pomorske dejavnosti Koper sta aktivno pristopila k projektu Dvig izgubljenega oziroma zapuščenega ribolovnega orodja v slovenskem morju, katerega namen je ohranjanje naravnega okolja in povečanje biodiverzitete slovenskega morskega okolja.

Primarni cilj projekta je bil identificirati najmanj 50 onesnaženih lokacij ter jih s pomočjo potapljačev in plovila v 25 mesecih očistiti, da bo spet zaživela biotska raznovrstnost (predvideva se dvig najmanj 5.000 metrov mrež in 300 kilogramov kovin).

S projektom se spodbuja ohranjanje okolja kot tudi naravne dediščine.

2. Spremljanje delfinov v slovenskem morju

Velika pliskavka je verjetno najboljše raziskana vrsta kitov (tudi delfini spadajo med kite) na svetu, na veselje mnogih pa jo najdemo tudi v slovenskem morju, kjer te čudovite morske sesalce opazuje in preučuje društvo Morigenos. Z evropskimi sredstvi

sofinanciranim projektom »Monitoring delfinov v slovenskem morju« pridobiva podatke za oceno in trend števila osebkov velike pliskavke, ki se redno pojavljajo v morju v pristojnosti Republiki Sloveniji z metodo foto-identifikacije. Informacije je namreč treba pridobiti za potrebe ohranjanja narave v Sloveniji. S projektom se spodbuja razvoj in izvajanje celostne pomorske politike z namenom ohranjanja in varstva okolja ter spodbujanje učinkovite rabe virov.

ZAPOMNI SI!

Pet skladov ESI zajema:

- Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR),
- Evropski socialni sklad (ESS), v prihodnje ESS plus,
- Kohezijski sklad,
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSRP),
- Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo (ESPR).

Namen **Evropskega sklada za regionalni razvoj** je zmanjšati razlike v razvitosti evropskih regij in izboljšati življenjske standarde v regijah z najbolj omejenimi možnostmi.

Evropski socialni sklad podpira programe zaposlovanja po vseh Evropi.

Kohezijski sklad financira prometne in okoljske projekte v državah, v katerih bruto nacionalni prihodek na prebivalca ne dosega 90% povprečja EU.

Glavni cilji **Evropskega kmetijskega sklada** za razvoj podeželja so povečanje konkurenčnosti kmetijstva, zagotavljanje trajnostnega upravljanja naravnih virov in podnebni ukrepi ter doseganje uravnoveženega teritorialnega razvoja podeželskih gospodarstev in skupnosti.

Evropski sklad za pomorstvo in ribištvo spodbuja ribiče pri prehodu na trajnostni ribolov in pomaga obalnim skupnostim pri naložbeni strategiji gospodarstva.

OKREVANJE PO KRIZI

Z evropskimi sredstvi spodbujamo okrevanje države in krepimo odpornost po pandemiji covida-19

Si vedel/a, da je bil 21. julija 2020 sprejet zgodovinski dogovor voditeljic in voditeljev članic EU o svežnju za okrevanje »Next Generation EU«? Kaj to sploh je in zakaj je tako pomemben? NextGenerationEU je dogovor v skupni vrednosti 807 milijard evrov (v tekočih cenah) za celotno Evropsko unijo, ki prinaša obsežna dodatna sredstva za države članice – med njimi je seveda tudi Slovenija –, ki bodo olajšala okrevanje po krizi covida-19 in spodbudila investicije v zeleni in digitalni prehod. Je enkratna priložnost, da po pandemiji postanemo še močnejši, preoblikujemo naša gospodarstva, ustvarimo priložnosti in nova delovna mesta za Evropo, v kakršni želimo živeti.

Da pa bomo sredstva preudarno porabili, je Slovenija pripravila Načrt za okrevanje in odpornost (na kratko NOO), ki ga je julija 2021 pozitivno ocenila Evropska komisija in potrdil Svet EU. Z evropskimi sredstvi bodo izvedene številne investicije in sprejete reforme, ki naslavljajo ključne dolgotrajne izzive Slovenije. Investicije so osredotočene predvsem na zelene (42,45 % sredstev) in digitalne projekte (21,46 % sredstev).

21,46 % za digitalni prehod

42,45 % za zeleni prehod

Slovenija bo v prvi fazi koristila 1,8 milijarde evrov nepovratnih sredstev in 700 milijonov evrov posojil, usmerila pa jih bo v naslednja štiri ključna razvojna področja:

1. zeleni prehod,
2. digitalna preobrazba,
3. pametna, trajnostna in vključujoča rast ter
4. zdravstvo in socialna varnost.

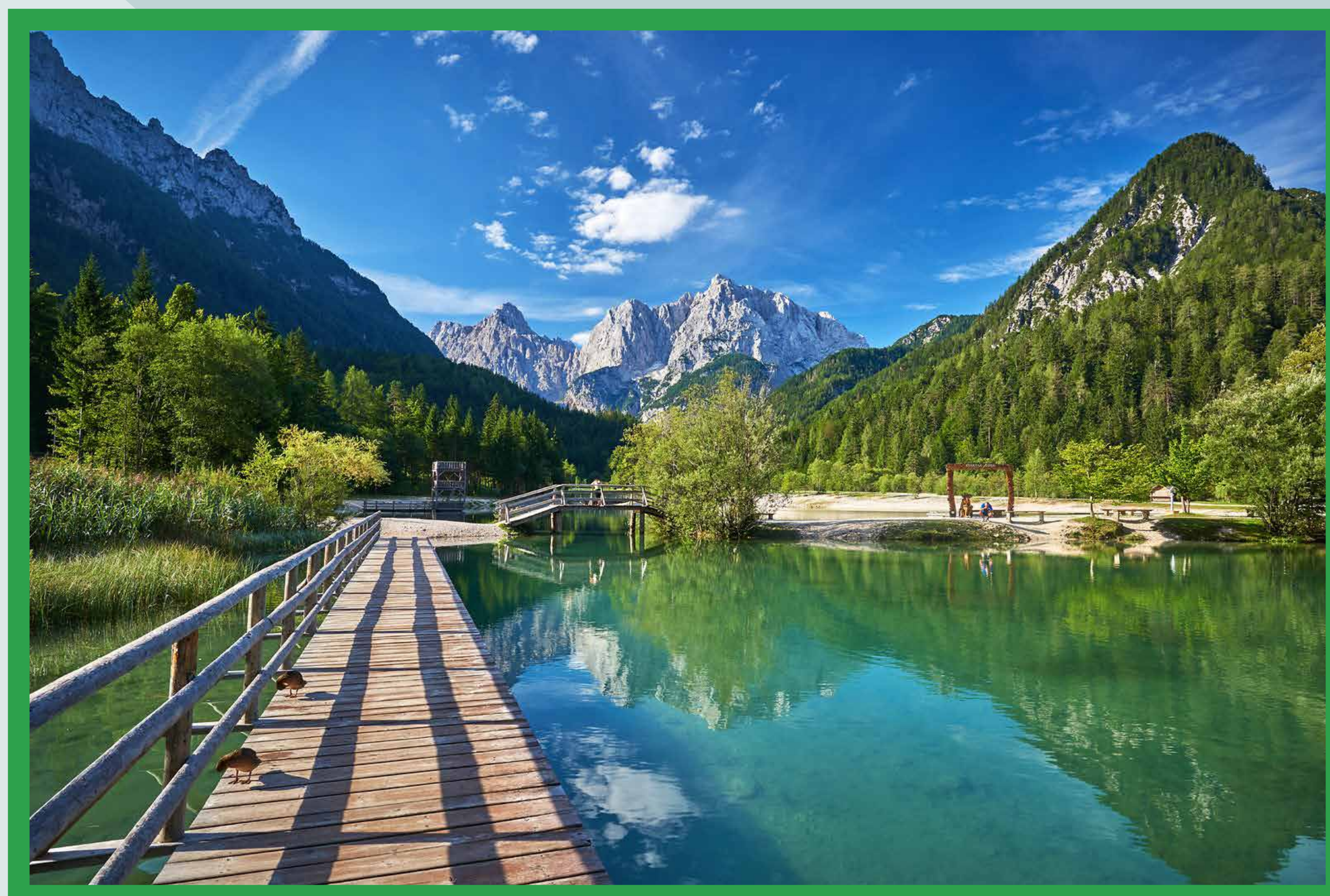
1. Zeleni prehod je ključnega pomena za pospešen prehod v nizkoogljično krožno gospodarstvo, ki je eden od ciljev Strategije razvoja Slovenije 2030.

Podprte bodo reforme in naložbe na področjih:

- energetske učinkovitosti, rabe obnovljivih virov energije in trajnostne mobilnosti;
- prehoda v krožne poslovne modele;
- prilagajanja na neizbežne posledice podnebnih sprememb in izboljšanja kakovosti javnih storitev na področju oskrbe s pitno vodo ter odvajanja in čiščenja odpadnih voda.

Največ sredstev bo namenjenih za čisto in varno okolje ter trajnostno mobilnost.

2. Digitalna preobrazba gospodarstva ter javnega sektorja in javne uprave je bistvenega pomena za dolgoročni razvoj in konkurenčnost Slovenije. Z načrtovanimi reformami in naložbami bomo okrepili in posodobili digitalno infrastrukturo ter podprli razvoj naprednih tehnoloških rešitev in storitev naslednje generacije. S tem bomo dosegli večjo učinkovitost in odpornost poslovanja na vseh področjih ter povečali inovativnost in konkurenčnost v novem digitalnem poslovnem in družbenem okolju.

3. Pametna, trajnostna in vključujoča rast:

Rast produktivnosti se je v vseh razvitih gospodarstvih v zadnjih desetletjih upočasnila. Ker si seveda želimo oživitve rasti produktivnosti, smo si zadali, da bomo to dosegli:

- s spodbujanjem inovacij in vlaganj v nove tehnologije in poslovne modele na področjih zelenega in digitalnega prehoda;
- s podporo sektorju turizma, ki je zaradi epidemije covida-19 med bolj prizadetimi panogami;
- z ukrepi na področju trga dela, kjer uvajamo spremembe, s katerimi bomo odgovorili na izzive, povezane z demografskimi vprašanji, posledicami pandemije ter z zaposlovanjem specifičnih ciljnih skupin, predvsem invalidov in mladih;
- z ukrepi za razvoj človeških virov, na katerih temelji razvoj, zato so med prednostnimi ukrepi tudi tisti na področju izobraževanja ter
- z reformami za oblikovanje spodbudnega poslovnega okolja, učinkovite politike varstva konkurence in javnega naročanja.

4. Zdravstvo in socialna varnost: Ukrepi tega razvojnega področja so namenjeni zagotavljanju pravičnega, kakovostnega in finančno vzdržnega zdravstvenega in socialnega varstva za vse prebivalke in prebivalce. Zato bomo vlagali v ukrepe:

- za dvig učinkovitosti upravljanja in delovanja zdravstvenega sistema, tudi s podporo naložbam v digitalizacijo in usposabljanje kadrov ter vzpostavitev novih oblik sodelovanja v zdravstvenem sistemu;
- na področju vzpostavitve sistema dolgotrajne oskrbe s ciljem zagotavljanja kakovosti in dostopnosti teh storitev ter
- za boljšo dostopnost do javnih najemnih stanovanj in tako vplivali na izboljšanje socialnega položaja identificiranih ciljnih skupin.

Največji delež sredstev bo namenjen zdravstvu.

EVROPSKA SREDSTVA BODO POVEZOVALA TUDI V NAPREJ

Proračun Evropske unije je namenjen prebivalcem držav članic. Finančni prispevki teh držav v proračun EU so določeni pravično glede na zmožnosti posamezne države. Močnejše je gospodarstvo države, več plača – in obratno. Ko torej govorimo o evropskih sredstvih, mnogokrat poenostavljamo, ko pravimo, da so to nepovratna sredstva. Namreč, čeprav so nepovratna, prihajajo od ljudi, preko davkov in na ostale načine. Zato je treba ta sredstva ljudem tudi vrniti preko dobrih projektov, ki so naložba v našo skupno prihodnost. Večletni finančni okvir za obdobje 2021-2027 je že določil, katere bodo ključne prioritete Evropske unije v omenjenem obdobju in za katere je EU prepričana, da lahko dosežejo najboljše rezultate. EU bo vlagala v pametno, zeleno, povezano, socialno Unijo bližje državljanom.

1. Pametna Evropa

*Evropa bo postala **pametnejša** z inovativnim in pametnim gospodarskim preoblikovanjem. Podala se bo digitalni prihodnosti naproti z robotizacijo, umetno inteligenco, internetom stvari in ostalimi sredstvi, ki jih ponuja tehnološko področje. Področja so močno povezana s pojavom četrte industrijske revolucije, pa tudi s socialnimi inovacijami, potrebo po usposabljanju kadrov ipd.*

2. Zelena Evropa

*Evropa bo postala bolj **zelena in nizkoogljična** z energetskega prehodom, krožnim gospodarstvom, prilagajanjem podnebnim spremembam in obvladovanjem tveganj. Ključna področja, na katera se bomo torej morali osredotočiti, da dosežemo zadani cilj, so energetika, voda, odpadki in podnebne spremembe.*

V Resoluciji o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050, je zapisano, da je podnebna strategija zaveza in naloga vseh ministrstev, celotne vlade in države kot celote, zato je nujno v vseh pristojnih sektorjih takojšnje izvajanje že sprejetih politik in ukrepov za zmanjševanje emisij toplogrednih plinov (TGP), njihova nadgradnja ter prenehanje izvajanja in sprejemanja politik in ukrepov, ki so v nasprotju z zmanjševanjem emisij TGP.

3. Povezana Evropa

*Evropa bo postala **bolj povezana** z mobilnostjo, informacijsko komunikacijsko tehnologijo in vseevropskim prometnim omrežjem TEN-T (Trans-European Transport Network). Prav omrežje TEN-T je tisto, ki bo okrepilo družbeno, ekonomsko in ozemeljsko povezanost Evrope, s tem pa bo občutili tudi rast gospodarstva in ustvarjanje novih delovnih mest.*

Evropa pa stavi tudi na mlade, zato že sedaj namenja sredstva za nakup informacijsko-komunikacijske tehnologije v šolah.

4. Socialna Evropa

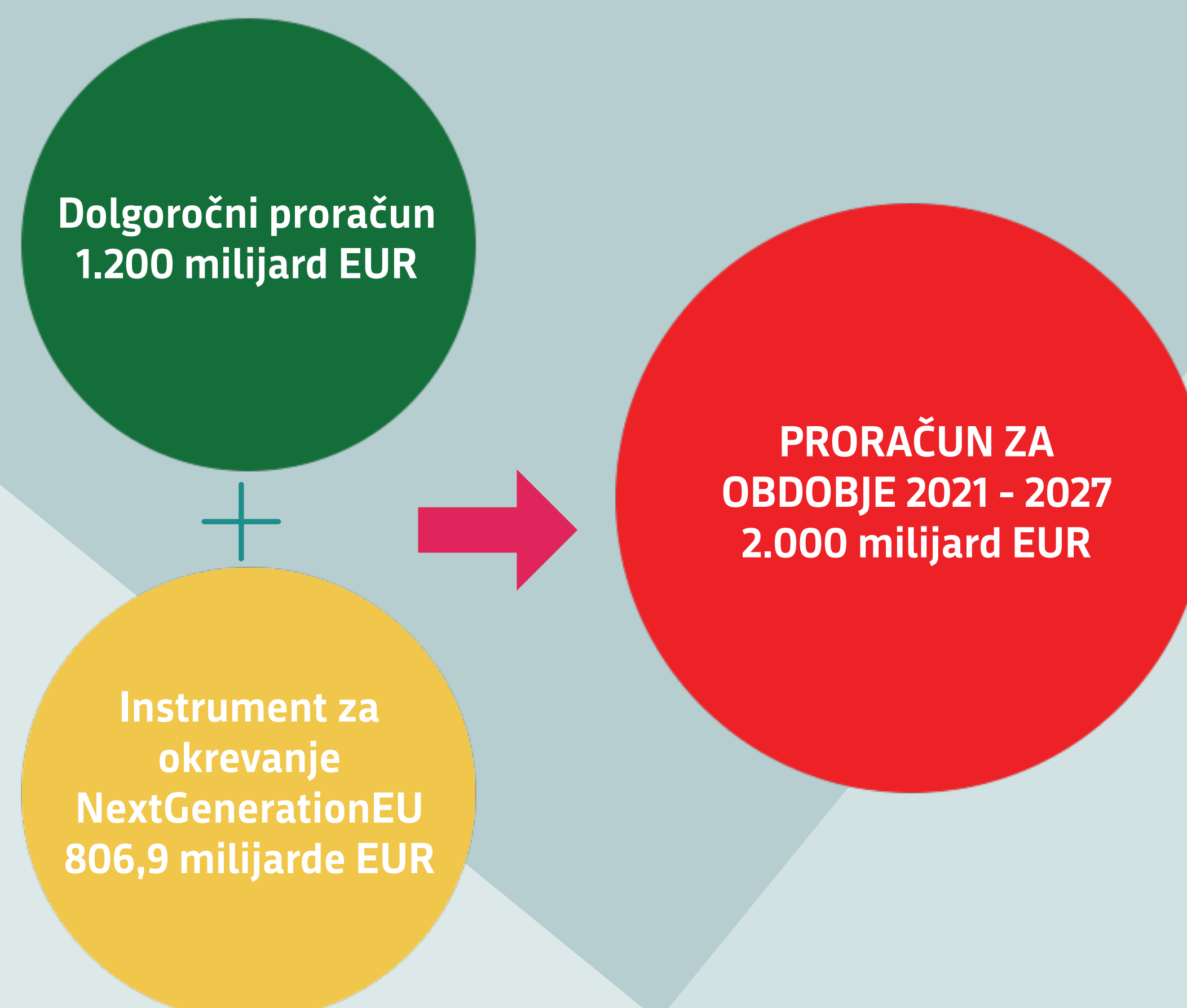
*Evropa bo postala **bolj socialna** z evropskim stebrom socialnih pravic in enakopravnim dostopom do zdravstvenega varstva. To področje vključuje tudi ostala področja, za katera svoja sredstva namenja Evropski socialni sklad, torej zaposlovanje, izobraževanje, socialno vključenost in seveda zdravje. Da je socialna Evropa glavna prednostna naloga meni kar 9 od 10 Evropejcev po Eurobarometrovi raziskavi o družbenih vprašanjih v EU iz leta 2020. Za prihodnost socialne Evrope so bili po mnenju vprašanih najpomembnejši elementi zdravstveno varstvo (36 %); socialno varstvo (26 %); plače (25 %); izobraževanje, usposabljanje in vseživljenjsko učenje (25 %) ter prihodek v starostni dobi in pokojnine (25 %).*

5. Evropa blizu ljudem

*Evropa, ki je **bližje državljanom**, in sicer s spodbujanjem trajnostnega in celostnega razvoja vseh vrst območij ter lokalnih pobud.*

PRORAČUN EVROPSKE UNIJE ZA OBDOBJE 2021 – 2027

Dolgoročni proračun EU za obdobje 2021-2027 skupaj z instrumentom za okrevanje NextGenerationEU znaša 2.000 milijard evrov (v tekočih cenah).

Dolgoročni proračun bo pokrival sedem področij porabe:

1. enotni trg, inovacije in digitalno,
2. kohezija, odpornost in vrednote,
3. naravni viri in okolje,
4. migracije in upravljanje meja,
5. varnost in obramba,
6. sosedstvo EU in svet,
7. evropska javna uprava.

Zagotavljal bo okvir za financiranje skoraj 40 programov za porabo sredstev v naslednjem sedemletnem obdobju.

- V podporo digitalnemu prehodu je bil vzpostavljen nov program financiranja Digitalna Evropa, v okviru katerega naj bi spodbujali obsežno uvajanje in prevzemanje ključnih digitalnih tehnologij, kot so plikacije umetne inteligence in najnaprednejša orodja za kibernetško varnost
- Nov Program EU za zdravje bo zagotavljal trdno podlago za ukrepe EU na področju zdravja, izhajajoč iz naukov iz izkušenj s pandemijo covida-19.
- Na področju raziskav in inovacij bo programu Obzorje Evropa namenjeno znatno več kot doslej.
- Okrepljeni bodo tudi programi za mlade, kakršna sta Erasmus+ in evropska solidarnostna enota. Pri programu Erasmus+ naj bi se v obdobju novega večletnega finančnega okvira število udeležencev in udeleženk potrojilo.

ZAPOMNI SI!

NextGenerationEU je dogovor, ki prinaša obsežna dodatna sredstva za države članice - med njimi je seveda tudi Slovenija, ki bodo olajšala okrevanje po krizi covida-19 in spodbudila investicije v zeleni in digitalni prehod.

Slovenija je pripravila Načrt za okrevanje in odpornost z namenom, da bomo sredstva preudarno porabili. Investicije so osredotočene predvsem na zelene in digitalne projekte.

Dolgoročni proračun Evropske unije za obdobje 2021 - 2027 bo pokrivah sedem področji porabe:

1. enotni trg, inovacije in digitalno,
2. kohezija, odpornost in vrednote,
3. naravni viri in okolje,
4. migracije in upravljanje meja,
5. varnost in obramba,
6. sosedstvo EU in svet,
7. evropska javna uprava.

LITERATURA IN VIRI

- Crossmoby: Čezmejno celostno prometno načrtovanje in intermodalne storitve potniškega prometa. Pridobljeno s: <https://www.ita-slo.eu/sl/crossmoby> [9. 9. 2021].
- DIZRO – Dvig izgubljenega oziroma zapuščenega ribolovnega orodja v slovenskem morju. Pridobljeno s: <http://www.zzpd.si/> [10. 9. 2021].
- Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja. Pridobljeno s: https://www.sbra.be/sites/default/files/evropski_kmetijski_sklad_za_razvoj_podezelja.pdf [3. 9. 2021].
- Goter, R. (2016). Pridobivanje evropskih sredstev v Mestni občini Velenje. Diplomsko delo. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta Maribor. Pridobljeno s: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=94852> [8. 9. 2021].
- Kaj morate vedeti o omrežju koridorjev TEN-T in kako do EU denarja za naložbe. (15. 4. 2018). Spletna stran Finance.si. Pridobljeno s: <https://tl.finance.si/8932405/Kaj-morate-vedeti-o-omrezju-koridorjev-TEN-T-in-kako-do-EU-denarja-za-nalozbe> [13. 9. 2021].
- Kohezijska regija Vzhodna Slovenija. Pridobljeno s: <https://vzhodna-slovenija.si/> [27. 8. 2021].
- Kohezijska regija Zahodna Slovenija. Pridobljeno s: <https://zahodna-slovenija.si/kohezijska-regija/> [26. 8. 2021].
- Kohezijske regije. Pridobljeno s: <https://www.tiko-pro.si/kohezijske-regije> [10. 9. 2021].
- Kolesarska povezava na odseku Solkan-Plave. Pridobljeno s: <http://www.projekt.si/reference/zakljuceni-projekti/svetovani-inzeniring-in-nadzor1/infrastruktura1/prometna-infrastruktura/kolesarska-povezava-na-odseku-solkan--plave> [15. 9. 2021].
- Modernizacija obstoječe železniške proge Divača–Koper. Pridobljeno s: <http://www.krajsamorazdalje.si/projekti/modernizacija-obstojece-zelezniske-proge-divaca-koper> [6. 9. 2021].
- Odvajanje in čiščenje odpadne vode v porečju Soče (CČN Nova Gorica). Pridobljeno s: <https://www.vik-ng.si/nase-dejavnosti/sodelovanje-v-projektih/odvajanje-in-ciscenje> [6. 9. 2021].
- Odprto inoviranje. Pridobljeno s: <https://www.ezavod.si/eu-projekti/105-o-nas/e-zavod-zacetna-stran> [7. 9. 2021].
- Operativni program za izvajanje Evropskega sklada za pomorstvo in ribištvo v RZ za obdobje 2014-2020 (OP ESPR 2014-2020). Pridobljeno s: <http://www.ribiski-sklad.si/Uvod/> [10. 9. 2021].
- Oskrba s pitno vodo na območju Sodražica-Ribnica-Kočevje (SORIKO). Pridobljeno s: <https://www.kocevje.si/objava/191284> [6. 9. 2021].
- Podatki o programu React-EU – IKT za VIZ. Pridobljeno s: <https://www.arnes.si/react-eu-ikt-za-viz/> [9. 9. 2021].
- Pravilnik o dodelitvi nepovratnih finančnih sredstev za sofinanciranje nakupa in vgradnje malih čistilnih naprav v Občini Semič. (26. 4. 2012). Uradni list Republike Slovenije. Pridobljeno s: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina?urlurid=20121322> [10. 9. 2021].
- Projekt Dinamične luči, implementacija pilotne investicije v Gorenjski regiji, program Interreg Srednja Evropa. Pridobljeno s: <https://www.jezersko.si/objava/195766> [10. 9. 2021].
- Proračun EU: način izvajanja sistema virov lastnih sredstev. (28. 02. 2019). Pridobljeno s: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=legissum%3A0601_4 [6. 9. 2021].
- Razlika med notranjim nadzorom in notranjo revizijo. (2019).

LITERATURA IN VIRI

Pridobljeno s: <https://sl.gadget-info.com/difference-between-internal-control> [15. 9. 2021].

Razpis Erasmus+ 2021. Pridobljeno s: <https://www.cmepius.si/objave/razpis/razpis-erasmus-2021/> [10. 9. 2021].

Regionalni razvoj in kohezija po letu 2020
Pridobljeno s: <https://www.bsc-kranj.si/novice/regionalni-razvoj-in-kohezija-po-letu-2020> [14. 9. 2021].

Resolucija o Dolgoročni podnebni strategiji Slovenije do leta 2050. (20. 7. 2021).
Pridobljeno s: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=RESO131> [13. 9. 2021].

Ribištvo. Pridobljeno s: <http://www.ribiski-sklad.si/> [6. 9. 2021].

Rogelj Petrič, S. (6. 8. 2015). Gozdovi pešajo pri vsrkavanju ogljikovega dioksida. Spletna stran Delo.si.
Pridobljeno s: <https://old.delo.si/znanje/znanost/gozdo-pesajo-pri-vsrkavanju-ogljikovega-dioksida.html> [15. 9. 2021].

Seljak, N. (2020). Makroregionalne strategije in SVRK. (interno gradivo Službe Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko).

Socialna Evropa je glavna prednostna naloga, meni 90 % Evropejcev. (2. 3. 2021).
Pridobljeno s: <https://sloga-platform.org/socialna-evropa-je-glavna-prednostna-naloga-meni-90-evropejcev/> [13. 9. 2021].

Spletna stran Evropske komisije s pripadajočimi podstranmi.
Pridobljeno s: https://ec.europa.eu/info/index_sl [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran Evropskega parlamenta s pripadajočimi podstranmi.
Pridobljeno s: <https://www.europarl.europa.eu/portal/sl> [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran EU skladi s pripadajočimi podstranmi. Pridobljeno s: <https://eu-skladi.si/> [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran Evropskega sveta in Sveta Evropske unije.
Pridobljeno s: <https://www.consilium.europa.eu/sl/> [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran Urada za publikacije Evropske unije s pripadajočimi podstranmi.
Pridobljeno s: <https://op.europa.eu/sl/home> [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran Vlade Republike Slovenije s pripadajočimi podstranmi.
Pridobljeno s: <https://www.gov.si/> [1. 9. 2021-15. 9. 2021].

Spletna stran Za razvoj podeželja s pripadajočimi podstranmi.
Pridobljeno s: <https://www.zarazvojpodzelja.si/> [7. 9. 2021].

Svetovni dan hrane: spoštujmo in kupujmo lokalno.
Pridobljeno s: <https://www.prodnik.si/novice/svetovni-dan-hrane-spostujmo-kupujmo-lokalno> [3. 9. 2021].

Štipendije za deficitarne poklice. Pridobljeno s: <https://www.srips-rs.si/stipendije/deficitarne> [6. 9. 2021].

Velika pliskavka. Pridobljeno s: <https://www.morigenos.org/velika-pliskavka-tursiops-truncatus/> [10. 9. 2021].

Video: Erasmus za mlade podjetnike.
Pridobljeno s: <https://www.europedirect.si/sl/novica/video-erasmus-za-mlade-podjetnike> [14. 9. 2021].

Zapis delovne skupine Pametna Evropa – Priporočila glede oblikovanja kohezijske politike po 2020.
Pridobljeno s: <https://govoris-kohezijsko.si/sites/default/files/Poro%C4%8Di-lo%20delovne%20skupine%20PAMETNEJ%C5%A0A%20EVROPA.pdf> [10. 9. 2021].

Zaposli.me: opis operacije.
Pridobljeno s: https://www.ess.gov.si/storitve/evropski_socialni_sklad/opis_zaposli_me [3. 9. 2021]

VIRI FOTOGRAFIJ:

Naslovna fotografija: PanyaStudio/stock.adobe.com

Ostale fotografije: Polona Avanzo, Klemen Razinger, Pixabay, Rcero, paul/stock.adobe.com, www.slovenia.info, Tomo Jeseničnik